

ID. SZINNYEI JÓZSEF (1830–1913): HÍRLAPIRODALMUNK 1831–1840

A szöveget sajtó alá rendezték a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai,
Gazda István vezetésével.

Hazánk jóléte s műveltségének egyik fő tényezője: a közügyek iránti érdekeltségnek és azon eszközöknek, melyek azt terjesztik, minél inkább felkarolása.¹ Kétséget nem szenved, hogy az időszaki lapirodalom Magyarországon s mily lassú léptekkel haladt elő e század három első évtizedében, oly óriási igyekezettel és kitartással tört magának utat a negyedik tizedben, melyet egyszermind a tulajdonképpeni politikai, szépirodalmi és szaklapok keletkezési időszakának tekinthetünk. A külföld nagyobb mérvű lapirodalmával még ugyan nem versenyezhetett ekkor a mi szűk határok közé szorult zszurnalisztikánk, de igyekezett legalább a célnak, melyet maga elé tűzött, megfelelni: mindinkább kiszorítá és nélkülözhetővé tette a honunkat előzőnlő idegen lapokat. Miután a korábbi idők hírlapirodalmi statisztikáját e lapokban már közöltük: lássuk most hírlapi mozgalmaink statisztikai kimutatását ezen évtizedben is.

Magyar politikai lapok 1830 és 1840 között a következők jelentek meg

MAGYAR KURÍR. 1787-ben keletkezett Bécsben, és ott folytatta pályáját negyedréten íven, Márton József szerkesztése alatt: hetenként kétszer, kedden és pénteken jelent meg *Sokféle* című melléklapjával együtt; az utóbbi 1828-ban keletkezve nyolcadréten fél íven, vegyes enciklopédikus tartalommal; mindkettő 1834 végével megszűnt, miután a bécsi Magyar Kurír 48 évig küldözte szét a két testvérhazába hírleveleit.²

HAZAI ÉS KÜLFÖLDI TUDÓSÍTÁSOK; alapítá Kultsár István 1806. július 2-án Pesten. Egész címe: *Nemzeti Újság hazai 's külföldi tudósításokból a magyar nemzetnek köz jóvára készítettett. Tulajdonos kiadó néhai Kultsár István özvegye Pesten.* Szerkeszté 1831-től 1837 végéig Galváczy László, ki meghalt 1838. március 31-én 34 éves korában,³ 1838-ban Apostol József, alatta a lap haladást mutatott.⁴ 1839-ben Nagy Pál vette át a lapot, mely 1840-ben *Nemzeti Újság* főcímét vette fel, eddigi negyedréten alakját pedig ívréten változtató, s a konzervatív párt organuma lett, elvül tűzvén ki az izgatás nélküli haladást, vallással és törvénnyel egyesülten.⁵ Megjelent e lap hetenként kétszer egy íven, szerdán és szombaton, *Hasznos Multságok* című egyveleges melléklapjával együtt; ez utóbbi fél íven nyolcad-1839-től negyedréten, nyomtatott Trattner-Károlyi betűivel.

A Hasznos Multságok 1838. második felében – mond egy jeles tudósunk – új munkás kezek nyomait láttatják, s derekasan iparkodnak fiatalabb társaik után. Azokat a sok „*hasztalan multságokat*, mik annyi évekig meghazudtoltaták a címet, közhasznú tudományos s általán tartalmasb cikkelyek váltották fel.”⁶ Felvételtek a Hasznos Multságokba mindennemű tudós értekezések a népnevelési, alapítványi, művészeti, mesterségi, literatúrai és más, mulatva oktató cikkek.⁷

ERDÉLYI HÍRADÓ. Erdély egyetlen hírlapja, a Pethe Ferenc által 1828-ban alapított, és három éven át tetemes áldozattal fenntartott *Erdélyi Híradó* részvét hiány miatt (az előfizetők száma 200-ra sem emelkedett) a bukás szélén állott. Méhes Sámuel 1831-ben átvevén,

társlapjával a *Nemzeti Társalkodó*val együtt, kapós és olvasott lappá tette. Az Erdélyi Híradó a mérsékelt ellenzék közlönyévé vált, s a legjelesb tehetségek gyűltek körüle. Itt kezdé publicisztikai pályáját br. Kemény Zsigmond, Kovács Lajos, gr. Teleki Domokos, Vida Károly, Dósa Dániel stb. A Nemzeti Társalkodónál többi közt közreműködtek Kriza János és Nagyajtai Kovács István, kinek jeles régészeti cikkei itt láttak napvilágot. – Megjelent e lap Kolozsvárott negyedréiben hétfőn és csütörtökön egy ív; a Nemzeti Társalkodó egyveleges melléklet nyolcadréiben hetenként egyszer, csütörtökön.

VASÁRNAPI ÚJSÁG. Brassai Sámuel Kolozsvárott társaságot alapított, mely népies lapot és könyveket adjon ki. Így született 1834. április 1-jén a *Vasárnapi Újság* közhasznú ismeretek terjesztésére, melynek ő szerkesztője lön.⁸ Megjelent e lap minden hétfőn egy íven negyedréiben, és mint melléklet csatoltatott az Erdélyi Híradóhoz. Évtizedeken át ez volt az egyetlen népies lap a két hazában. Tárgyai főleg a házi és mezei gazdaság, népek erkölcsi és szokásai, statisztikai adatok s a legújabb történetek kivonata. A szűk vagyónú hazafira nézve célirányosb és olcsóbb lapunk nem volt. Helyét becsületesen be is tölté, és sokkal több pártolást érdemelt volna, különösen Magyarországon, hol alig ismerték. Mellőzve e lap egyéb jeles oldalát, kiemelendő azon jól eltalált tapintat, mellyel a politikai eszméket és újdonságokat magyarázta a népnek. 1838-ban a főlap alakját, ívrétre a Nemzeti Társalkodó negyedréire változtatá. Nyomatott a kolozsvári ev. liceum könyvnyomdájában.⁹

JELENKOR. Kisfaludy Károly kevés nappal holta előtt nyervén meg az engedélyt a *Jelenkor* politikai és a *Társalkodó* egyveleg melléklet kiadhatására, ezt végrendeletileg Helmezy Mihályra ruházta át, ki e lapokat 1832 elején meg is indította. A *Jelenkor* megjelent Pesten, negyedréit fél íven, hetenként kétszer, szerdán és szombaton; nyomatott Trattner-Károlyinál. Ezen lapnál mint segédszerkesztő működött Csató Pál 1832-től 1833 végéig, a bevezető cikk az ő tollából folyt. 1837-től 1841-ig Nagy Ignác, ki a külföldi cikkeket fordítá és a 'Budapesti Napló'-t írta. 1836 elejével gr. Széchenyi indítványára a *Jelenkor* ívréiben jelent meg, s ez volt az első lap, mely általában ívréiben adatott ki hazánkban. 1837-ben nyomatott belőle 4080 példány; 1840-ben is, a hazai lapok közül legtöbb előfizetővel bírt. – A „Társalkodó tudományos, művészeti 's mesterségi tekintetben,” negyedréit fél íven szintén kétszer adatott ki hetenként. 1832 első felében Bajza József vett részt ezen lap szerkesztésénél; ugyanazon év júliusától 1840-ig pedig Szenvey József – ki számos vegyes cikkel gazdagítá – szerkeszté a lapot.

Politikai jelentőségre e lap ugyan egész folyama alatt nem tehetett szert, s politikai átalakulásunk mozgalmában, melyeken átment, csak annyiban tekinthető tényezőül amennyiben, különösen míg minden pályatárs nélkül állott a hazai hírlapirodalom terén, nagyszámú előfizetőkkel bírva s a lehető leggazdaságosabban kiállítva, központja volt az ébredő érdekek egyesülésének, eszköze nyelvünk simulásának, mely téren Helmezy neologisztikus iránya számos csatát vala kénytelen küzdeni, végre hogy alkalmul szolgált, különösen a *Társalkodó* által, számos tehetség kiképzésére, eszméik előterjesztésére, nyilvános gyakorlatokra, s egy állandó olvasóközönség összegyülekezésére. A *Jelenkor* a későbbi lapoknak, a későbbi magyar zszurnalisztikának megegyengeté útját.

Gróf Széchenyi István e lapot választotta organumául, s tartotta mindvégig. Ez idő tájra esnek a Duna-gőzhajózást s a Fekete-tengerrel való összeköttetést tárgyazó számos jeles hírlapi cikkelyei a *Jelenkor* és *Társalkodó*ban. Különösen gazdag e lap a hazai hírekben.¹⁰

HÍRNÖK. Politikai, tudományos, művészeti 's szépliteratúrai hírlap. Szerkeszté és kiadá Balásfalvi Orosz József Pozsonyban 1837. július 4-én kezdve, minden kedden és pénteken; 3 hasábos nagyívréiben Wigand Fridrik Károly betűivel nyomatott. 1838-ban ifj. Schmidt Antal nyomdájában jelent meg hétfőn és csütörtökön. Ekkor tárcája elmaradt és e helyett *Századunk* című, hetenként kétszer megjelenő mellékletet adott negyedréiben fél-fél ívben, mely terjedelmesb politikai és rokontudományú értekezésekkel, úgyszintén a literatúrai, művészeti és közéletbeli jelesebb tünemények, találmányok és intézetek ismertetésével foglalkozék

főképpen. – A Hírnök tartalmát tevék: kinevezések, hivatalos tudósítások, honi és külföldi politikai hírek, mindennemű statisztikai adatok, pénzkelet, piaci árak s hirdetések, ezenkívül a magyar literatúrában újólágt feltűnő vagy hazánkat érdeklő tudományos munkák ismertetése, hazai s külföldi művészet, közhasznú intézetek, gyárak stb. leírása s egyéb mulattató cikkek. Orosz volt első, ki a megyei mozgalmakat lapjában közlé.

1837 szeptemberétől kezdve Csató Pál, az akkorig vallott politikai hitével s irodalmi rokonszenvével ellenkező Hírnök mellett jó fizetésért – mire őt éppen szegénysége vitte – a segédszerkesztőséget elvállalta, s mind haláláig folytatta, mely őt hosszas betegeskedés után érte el Pozsonyban 1841. február 15-én. Dolgozott e lapnál Garay János is 1838-tól az 1840. évi országgyűlés beálltáig.¹¹

ERDÉLYI HÍRLAP. 1838 kezdetén indult meg Brassóban; szerkeszté az első évben Köpe János, 1839-ben Veress János; kiadá Gött János nyomdász negyedréiben, fél íves heti számokban. Szűkterű fél ívéhez képest, hírei elég ügyes kiszemelésével megfelelt céljának, ti. csekély áron a Székelyföld kevésbé tehető polgáraihoz is juttatni a politikai világ rövid ismertetését. Melléklapja *Mulattató*; negyedréiben, Benedek Áron szerkesztette; többi közt Dósa Dániel első költeménye is itt látott napvilágot 1838 folyamában. E lap anélkül, hogy a nap kérdéseivel bajlódott volna, kised köréhez képest hasznos eszmék terjesztésében volt munkás, ha nem mindig a legmulattatóbb formában is. 1839 végével mindkettő megszűnt.¹²

SÜRGÖNY. Politikai, tudományos és művészeti hírlap és *Literariai Csarnok* egyveleges lap; 1840-ben vasárnap és csütörtökön jelent meg 1½ íven. A Rajzolatokból támadt e két lap Pesten, de Munkácsy szerkesztői ügyetlenségét ismervén, olvasóközönségünk nagy részvétre nem méltatta: miért is önként Borsos Mártonra s Vajda Péterre ruházta tulajdonát, kik címét *Világra* változtatván, 1841. év elején szabadelvéleg meg is indították.¹³

Szépirodalmi lapok ez időszakban

REGÉLŐ ELSŐ MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI FOLYÓÍRÁS. Alapítá és szerkeszté Rothkrepf (Mátray) Gábor. Pesten Trattner-Károlyi nyomtatása. Megjelent 1833. áprilistól kezdve – társával a *Honművésszel* együtt – hetenként kétszer, vasárnap és csütörtökön nyolcadréiben fél-fél íven. – A Regélőnek rendes rovatait képezék: történet és elbeszélés, életrajzok, nép- és országismeret, jeles mondások, adomák, rejtvények. A Honművészen: költemények, természetrajz, festészet, szobrászat, építészet, régiség, honi literatúra és színi ismertetések, zene és tánc; mellékletképp arc- és színelt divatképeket s más műmellékleteket adott; az első divatkép 1833. július 7-i száma mellett jelent meg. E két lap végetlen tarkaságával, a tárca élénkségével nagyobb részben ismeretlen íróktól – vagy kik álnevek alatt léptek fel – íratott, csak később találkozzunk sűrűbben ismertebb nevekkal. Itt léptek fel a többi közt: Beöthy Zsigmond, Frankenburg Adolf, Garay János, Kovács Pál, Kuthy Lajos, Nagy Ignác, Tóth Lőrinc. A közönség csak igen gyengén pártolá a szép igyekezetet, mert az első évben 758 előfizetője volt e lapnak, és a szerkesztő 1834. október 25-i 'Figyelmeztetés'-ét ily szavakkal végzi:¹⁴ (...) „Remélvén, hogy a nagyérdemű közönség tekintetbe vevén törekedésemet, melynél fogva honosim kezeikbe (*eddig minden haszon és fáradozásim jutalma nélkül*) oly folyóiratot volt szerencsém nyújtani, mely nemcsak nyomtatási tömötsége, hanem esztétikai szépsége, a műtárgyak, rajzok s jelesen a divatképeknek igen tetszetős alakban és rendkívül serény megjelenésök, a közlemények válogatott sokfélesége mellett minden pompás külföldi hasonló művekkel vetekedik, azt ezután is lelkes pártfogására méltatni a másoknak is, különösen pedig a hon tisztelt leányainak, a szép ízlés leghathatósb védjeinek ajánlani fogja, mely kegyességét én eddigi pontos szolgálattal viszonzni mindenkor kedves kötelességemnek tartani el nem mulasztom.” – Mátray tehát folytatta ezen szépművészeti lapot minden reá háramlott anyagi haszon nélkül, sőt korábbi saját szerzeményének némi

feláldoztával is 1841. június végéig, mely által kedvezőleg mozdítá elő a szépnem olvasásvágyát, a magyar nyelv és művészet terjesztését.¹⁵

RAJZOLATOK A' TÁRSASÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL A NEMZETI KÉPTÁRRAL; szerkesztő és kiadó: Munkácsy János; Budán a kir. egyetem betűivel, negyedréten velinen 1 1/3 íven Pesten adatott ki hetenként kétszer. 1835-ben keletkezett mint politikai, tudományos, művészeti, mulattató, mindenféle jelentéseket hirdető hírlap; ezen év első negyedében Csató Pál, 1836-ban Nagy Ignác, 1837-ben pedig Garay János volt e lap segédszerkesztője. Ekkor lépett itt fel Vahot Imre is első művével. 1839. júliustól politikai lappá változott át. A kiadó többi közt azt mondja első cikkelyében, „hogy szükségesek a reformok a státuszban, ha azokat az idő szüksége kívánja.” Végre 1840 elején a Sürögöny politikai lappá alakult át. Mint mindenben, úgy a nyomda választásában is állhatatlan volt a kiadó, mert 1837-ben Pesten Beimel Józsefnél, 1838-ban ismét Budán Gyurián és Bagó betűivel nyomtatá lapját.¹⁶

SZEMLÉLŐ, TUDOMÁNYOK', LITERATURA', MŰVÉSZET', DIVAT' ÉS TÁRSAS ÉLET' KÖRÉBEN. Divat- s egyéb képekkel 1833. júliustól decemberig Kassán jelent meg Cserneczky és Kovacsóczy szerkesztése mellett negyedréten. 1836 elejével újra megindult egy íves számokban hetenként kétszer nagy negyedréten Kovacsóczy Mihály tulajdonos kiadó szerkesztésével, Werfer Károly nyomdájában, Kassán; ehhez mellékeltek hetenként egy fél íven *Literaturai Lapok*. 1837. június végével többszörös fennakadás után megszűntek.¹⁷

ATHENAEUM. TUDOMÁNYOK' ÉS SZÉPMŰVÉSZETEK' TÁRA. Kiadó szerkesztők: Schedel és Vörösmarty. Szerkesztőtárs: Bajza; megjelent 1837-től minden csütörtökön és vasárnap imperial negyedréten velinen, egy ív, Budán a m. kir. egyetem betűivel. Igen jeles, tartalmas, jó ízléssel szerkesztett s irodalmunk történetében időszakot alkotó folyóirat, hová a haza legjobb írói rakták le a művelt közönség többségének élvezhető alakban, népszerűen tartott tudományos munkálataikat s válogatott költői és szónoki műveiket. Az Athenaeumnak közvetlen Bajza szerkesztése alatt – mindjárt első évi folyamában Bajza, Bugát, Csató Pál, Czuczor, br. Eötvös József, Hetényi, Kölcsey, Luczenbacher (Dobokai), Nagy Károly, Schedel (Toldy), Szlemenics, Szontágh G., Tóth L., Tarczy, Vállas, Wargha János, Vörösmarty stb. neveit látjuk tudományos és szépművészeti értekezésekkel megjeleníteni. Költeményeket Bajza, Czuczor, Eötvös, Erdélyi, Gaál, Kuthy, Ormós L., Székács (Orosházi), Tóth Lőrinc és Vörösmarty adtak. Eredeti beszélyeket s novellákat és humoreszkeket nyújtanak Gaál, Jósika, Kovács Pál, Tóth L., Vörösmarty. Egyik fő érdeme már ezen évi folyamában az Athenaeumnak, hogy a külföldi irodalmak jó ízléssel válogatott, legillatosb virágait korrekt fordításokban ülteté át nyelvünkre. Az Athenaeum 1838. decemberi jelentésében 86 íróársat nevez meg, ezekhez 1839-re még 10 új járult, összesen tehát 96 író, kik közül a két év folytán csak 8 nem vett részt dolgozataival.

1837. június óta Vajda Péter mint segéd működött az Athenaeum mellett. Melléklapja: *Figyelmező az egyetemes literatura' körében*; minden kedden egy szám egy íven negyedréten, ez közvetlen Schedel (Toldy) Ferenc szerkesztése alatt. Valódi kincs a tudomány történetére s irodalmi ízlés tisztítására, helyes fogalmak megalapítására s terjesztésére nézve. Schedel fáradhatlan szorgalommal s a legjobb ízléssel gyűjté itt az irodalom történetére szolgáló adatokat, s becses visszapillantást ad az újabb magyar literatúrára. Folyt emez 1840 végéig, miután egy kritikai vállalatnak hazánkban minden nehézségeivel négy évig küzdött.¹⁸

Egyházi lapok

MAGYAR SZION. Hittudományi folyóírás, szerkeszté Gyarmathy János. 1838 elejével Pesten indult meg hetenként kétszer, csütörtökön és vasárnap kis fólió íven; és *Anastasia*,¹⁹ egyházi, szépművészetek tára; havonként egyíves szám nyolcadréten. – A csütörtöki osztály tartalma: „érdekes közlemények az egyházi tudományok, történetek s literatura tárából”, a vasárnapi:

„Elme- s szívképző ismeretek a religio, keresztyényélet s egyházi intézmények tárából”, amaz tehát inkább egyházi olvasóknak, ez világiaknak van szánva; s így a két osztály külön is adatott. A második félvben azonban külsejökre nézve különféle fázisokon mentek keresztül. Az Anastasia ugyanis nyolcadrétjét negyedre, a Szion kis folióját nagyra változtatta, címén lemondott a Magyarról, ellenben augusztus közepén a szt. keresztet Magyarország címerével váltotta fel; majd ismét, minden úgy is szükségtelen teketória nélkül, a maga és társa hetenkénti két-két számát egyre szállította le, a tél közeledtével végre, ti. november 9-től kezdve megszűnván hittudományi folyóírássá lenni, szintén minden haszontalan ceremónia nélkül egyházi hírlappá változott által, de mely éppen nem szűkmellűleg szorítkozott korlátai közé, mert íme itt találjuk az elhírhedt Kölcséyanákat, a Budai Chronicon ismertetését, a magyar egyetem személyes állapotját, némi utazási vázlatokat stb. 1839-ben is nemegyszer váltott e két lap tárgyát, nyelvet, alakot, csak egyben maradt magához hű: az ürességben, szellemi sötétedésben s az írás és nyomtatás hibásságára nézve. 1840-ben a Szion egyházi hír- s encyclopaediai lap gyanánt jelent meg hetenként kétszer 1½ ív negyedrében, nyomtatott Pesten, Beimelnél.²⁰

Szaklapok, melyek rendszeresen jelentek meg, a következők voltak

MEZEI GAZDÁK' BARÁTJA. Angyalffy Mátyás 1829-ben újra folyamatba vette az 1824–25-ben megjelent és félbeszakadt *Mezei Gazdák Barátját*, s így szaporodott a kötetek száma 12-re; de 1831. június 30-án bezárta e közhasznú levelezést. (Pesten, nyolcadrét.)²¹

KÉMLŐ A' GAZDASÁG, IPAR ÉS KERESKEDESBEN. Szerkeszté Balla Károly. 1836-i első évében közel 1000 előfizetője volt, a 2. évben felére leolvadt az előfizetők száma, s Balla úr megszüntette lapját 1837. június végével. Nyomtatá Beimel Pesten, 4-rétben.²²

ISMERTETŐ HONI- 'S KÜLFÖLDI GAZDASÁGBAN ÉS KERESKEDESBEN; 1836-ban jelent meg Pesten: kiadótulajdonos és szerkesztő Borsos Márton. 1838. második felében szerkesztette Fényes Elek; megjelent hetenként kétszer másfél íven negyedrében. Melléklapja: *Ismertető az Összművészet- és Polgári Szorgalomban*; szintén 1836-ban támadt, hetenként kétszer 1½ íven nyolcadrétben jelent meg; 1838 második felében Vállas Antal szerkeszté. 1837 elejével az *Ismertető* ezen politechnikai részét hetenként fél ívre szorította, ellenben szintén hetenként *Honi -'s Külföldi Gazda és Kereskedő* cím alatt egy toldalék ívet adott, s mindkettőhöz sok rajzot s néha hangműveket. 1838 végén az összművészeti *Ismertető* a főlapba olvadt, mely 1840-ben hetenként kétszer egy-egy íven nyolcadrétben jelent meg. Összművészeti s gazdasági eredeti értekezéseket, gyárak és egyes vidékek ipar s gazdasági tekintetben, bérmentve küldött leírásainak nyomtatott ívet 16 ezüst forinttal jutalmazta a szerkesztőség; mely évben befejezte pályáját. Szerkesztőtárs volt 1840-ben Rummy Károly, utána Vajda Péter. Ezen lapnak előfizetője volt: első félvben 132, másodikban 142, harmadikban 242, negyedikben 195, ötödikben 218, hatodikban 262, a hetedikben 225. Nyomatott Budán, az egyetem betűivel.²³

TERMÉSZET. 1838. április elejével Kunostól szerkesztve, hetenként két íven negyedrében jelent meg velin papíron, vidék és növényrajzokkal.²⁴ Egyik fő feladata: a természetet, mely annyi szépet, fonségest és bámulatos rejtőlében, megismertetni s iránta fogékonyságot ébreszteni. Sajnos, hogy ezen szép igyekezet hamar véget ért, mert azon év szeptember 28-i számával megszűnt. Melléklapja: *Lombok*²⁵, szépliteratúrai lap, negyedrében. A Természet félévi éltében inkább érintő, mint igazán beleereszkedő módja szerint sok természettudományi, természettörténeti s rokon tárgy körül szörpölgetett inkább, mintsem azokat speciális feladatához képest tudományosan kezelte volna; érdekesek némely helyismereti elmélkedések és adatok.²⁶

HÉTILAPOK, MŰTUDOMÁNY', ÉS EGYÉB HASZNOS ISMÉRETEK' TERJESZTÉSÉRE. 1838. júliustól kezdve jelent meg hetenként egyszer, szombaton, (egy ív, fél ív rajzzal); szerkesztője

és kiadója volt Joó János nyilvános rajztanító; az egri liceum betűivel negyedrében nyomtatott.²⁷ Célja volt: a mesterségek tökéletesülésére vezető ismereteket s e részben jó ízlést terjesztetni a honi műszorgalom s ipar növekedésére munkálni, és leginkább az ács, asztalos, kőfaragó, lakatos, takács, nyereggyártó s más közönséges kézművesek közt egyfelől azon elemi ismeretek terjesztése, melyek nélkül minden előmenetel lehetetlen, másfelől a külön kézművek haladásai közlése, ez osztálynak részvétlen tespedéséből felizgatása; kiterjeszkedik azonban e lap néha a szépművészetek körébe is. A rajzok korrektek, szépek. Ugyanazon év végével megszűnt.²⁸

ORVOSI TÁR. Dr. Bugát Pál tanár és dr. Schedel Ferenc 1831–33-ban adták ki Pesten, nyolcadrét 12 kötetben, képekkel.²⁹ Dr. Bugát Pál dr. Flór Ferencsel összeállva, feléleszté az 1831–1833-ban Schedellel kiadott *Orvosi Tárt*. 1838 júliusával indult meg hetenként egy ívnyi számmal vasárnap nyolcadrétben; Pesten Trattner-Károlyi nyomdájában.³⁰ Dolgozótársai voltak: dr. Eckstein Frigyes, dr. Jankovics Antal, Jacobei János mester, dr. Kovács Sebestyén Endre, dr. Nagy Károly, Rosenmann Pál. Az Orvosi Tár új folyamának tágabb kör tűzetett ki, mint az elsőnek volt, kiterjeszkedvén az a gyakorlati tárgyakra, literatúrán és személyes értesítéseken kívül a segédtudományokra is.³¹

Vegyes tartalmú és képes lapok ez időszakból

FILLÉRTÁR MINDENNEMŰ KÖZHASZNÚ ISMÉRETEK' TERJESZTÉSÉRE, kiadta és nyomtatta ifj. Schmid Antal Pozsonyban; szerkeszté Balásfalvi Orosz József (ki egyszersmind a 2. évfolyam kiadója). Megjelent 1834. március 1-től – 1836. február végéig minden szombaton negyedrév terjedelemben, számos könyomattal. Célja az életre megkívántató s valóban hasznos tárgyak közlése és tudományos oktatás.³²

GARASOS TÁR. Vajda Péter Wigand Ottó által Lipcsébe hivatván, ott a *Garasos Tár. Közhasznú esmereteket terjesztő lapok*-at indította meg 1834-ben; fametszetekkel, negyedrében.³³

ARADI HIRDETŐ. Az aradi tudokozódó intézet hírlapjaiból 1840. június 20-tól *Aradi Hirdető* címmel s mulattató résszel is, felsőbb helytartótanácsi engedelemből, minden szombaton egy szám jött ki $\frac{1}{2}$ íven. Aradon nyomtatta Schmidt József.³⁴

Időszaki folyóiratok

TUDOMÁNYOS GYŰJTEMÉNY, 1817-ben keletkezett. Pesten Trattner-Károlyi tulajdonos kiadásában és betűivel jelent meg 8 íves havi füzetekben, rézmetszetekkel. 1828–1832-ben szerkeszté Vörösmarty Mihály; 1833–1836 Horvát István, ki igen számos oklevéllel és történeti adattal gazdagítá. 1837-től maga a kiadó, Károlyi István, ki a lap eredeti tervétől eltért, amennyiben fordított cikkeket is felvett gyűjteményébe. 1837. folyamáról így nyilatkozott egy akkori tudósunk: „Ezen tudósorvadásban sínlódó múzsa még folyvást „Koszorú”-san jelenik meg; de mily hervatag, porrá száradt ez a koszorú! Dicsérjük, hogy a Tudományos Gyűjtemény a vas szükségnek engedvén, már most bővebben, mint sem vallja is, szedi anyagát a külföld tudományos táraiból. Meguntuk már azt a *négy forint* eredetiséget!”

1840. évi folyama velinen jelent meg. Melléklapja: *Koszorú Szép Literatúrai Ajándék a Tudományos Gyűjteményhez*; minden hóban egy ív, járt 1821-től fogva. Előfizetők száma: 1831: 835. 1832:832, 1833:867, 1834:887, 1835:824, 1836:816, 1837:750, 1838:600, 1839:264, 1840:269.³⁵

FELSŐ MAGYAR-ORSZÁGI MINERVA. Nemzeti folyóírás. 1825-ben keletkezett Kassán, szerkeszté Dulházy Mihály; megjelent Ellinger István betűivel és költségén negyed íves

kötetekben nyolcadrét. Ára 6 rft velin papíroson 10 rft ezüstben. 1836 végével megszűnt. – 1831-től fogva munkatársait egy jól kidolgozott ívért egy arannyal díjazá.³⁶

SAS. Thaisz András, több tudóssal egyesülve, 1831-ben új folyóiratot indított meg Pesten: *Sas, Vegyes Tárgyú Iratok az Olvasni és Tudni Méltó Minden Ágaiból* cím alatt, s ezt folytatta 3. kötetig Cserneczkével, a 12-et önmaga, a három utolsót pedig Felapáti Molnár Sándorral (I–VIII. köt. 1831, IX–XII. köt. 1832, XIII–XV. köt. 1833, nyolcadrétben). E folyóiratban közreműködtek a szerkesztőkön kívül: Kis János, Lassu István, P. Thewrewk József, A. Balogh Pál, Petrovich Frigyes stb. Wigand Ottó kiadó az írókat egy-egy ívért 20 rft-tal vagy annak megfelelő kr-ral díjazta; minden kötet 10 ívből áll, nyomtatta Landerer.³⁷

KRITIKAI LAPOK. Bajza József indítá meg ezen, még 1826-ban tervezett folyóiratot, melyekből, szövetkezve a kor nyomósabb kritikai kapacitásaival, mint Kölcsey, Vörösmarty, Toldy, Szontágh, Csató, Kállay, stb. 1831–36-ig hét füzetet adott. (1. füzet 1831-ben, 1833-ban egy második kiadás; 2. és 3. füz. 1833; 4. és 5. füz. 1834; 6. füz. hét és fél ív, 7. füz. hét ív 1836-ban tizenkettedrétben Pesten). Jeles elméleti és bíráló cikkeken kívül, nem kevés vitázat is töltötte be e füzetek lapjait, melyeknek jó szándékú célja az irodalom Augias istállójának kitisztítása volt, különösen az írói tekintély és zsarnokság országának lerontása, s egy tisztán az ész, helyes műelmélet és finom ízlés törvényein alapuló kritika meghonosítása. Az 1. füzet nyomtatott Trattner-Károlyinál Pesten, a többi Budán az egyetemi nyomdában. 1–5 füzet íj. Kilián György könyvtáros tulajdona.³⁸

MUZÁRION. Új folyam. 1833. 1. füzet. 467 lap, nyolcadrét, Pest. Hartleben Konrad Adolf tulajdona; több nem jelent meg.³⁹

VALLÁSI ÉS EGYHÁZI TÁR. Guzmics Izidor, bakonybéli apát a hittudományi magyar irodalomra új kort derített a szelíd s felvilágosult szellemű *Vallási és Egyházi Tár* által, melyet 1832-ben nyitván meg, elhunytáig szorgalommal folytatott, s hol igen becses teológiai értekezései jelentek meg (1–5 köt. 1832–1834, 6. 7. 8. köt. 1835–1836, 1837-ben a 9. 10. köt.; 1838-tól 6 íves havi füzetekben képekkel, Pesten, nyolcadrétben a kiadó, Beimel nyomdájában). Guzmics halálával az 1839 novemberi és decemberi utolsó füzeteket Briedl Fidél szerkeszté.⁴⁰

MAGYAR EGYHÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE. Szalay Imre veszprémi kanonok 1832–1834-ben *Magyar Egyházi Beszédek Gyűjteményé*-t adá ki 6 kötetben, s maga is több jeles alkalmi egyházi beszédet készített (I. köt. 1832-ben, II–V. és az I. 3. kiadásban 1833-ban; VI. és V. 2. kiadásban 1834-ban, Pesten, nyolcadrétben). 1840-ben az új folyam I. kötete Budán, nyolcadrétben jelent meg.⁴¹

EGYHÁZI FOLYÓÍRÁS. Kovács Mátyás adta ki Pesten 1832-ben az 1., 2. kötetet, Oswald Ferenc pedig 1834-ben a 3–4. kötetet; nagy nyolcadrétben, Beimel nyomtatása.⁴²

ERDÉLYI PRÉDIKÁTORI TÁR. Salamon Ferenc Kolozsvárott 1833–34-ben adta ki az *Erdélyi Prédikátori Tár* első 3 füzetét nyolcadrétben, képekkel (IV–VI. füz. 1835–36-ban; VII–VIII. füz. 1837-ben, IX. 1839-ben) nyomt. az ev. ref. koll. műhelyében.⁴³

EGYHÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE. Kolozsvárott Barra Gábor kiadása; 1837-ben 2 füzet.⁴⁴

MEZEI GAZDA, VAGY A' MEZEI S' HÁZI GAZDASÁG' MINDEN ÁGAIRA TERJEDŐ FOLYÓÍRÁS.⁴⁵ Angyalffy Mátyás bocsátá közre 1832-ben hasznos eszközök rajzával, de nem vihető többre 6 füzetnél gyűjteményét; megjelent Pesten, nyolcadrétben.⁴⁶

GAZDASÁGI TUDÓSÍTÁSOK. Kiadta a gazdasági egyesület. Bizottsági ügyelés alatt szerkeszté Kacskovics Lajos gazdaságegyleti titoknok. 1837-ben két füzet; 1838-tól négy füzetes évi folyam; Pesten, Trattner-Károlyi betűivel, nyolcadrétben nyomtatott.⁴⁷ A gazdaságot nem egyedül gyakorlati, hanem tudományos szempontból is tárgyazzák e füzetek. Melléklapja 1840-től a *Rohonczi Közlemények*, Vallas Antal szerkesztése mellett.⁴⁸

MAGYARORSZÁG BORTERMESZTÉSÉT 'S KIKÉSZÍTÉSÉT TÁRGYAZÓ FOLYÓÍRÁS. A' SZŐLŐBIRTOKOSOK, MŰVESEK, 'S MEZEI GAZDÁK SZÁMÁRA. Schams Ferenctől. 1. füzet 1836-

ban, 2. füzet 1837-ben, Pesten, Landerer betűivel, nyolcadrétben. E folyóirat németül is megjelent.⁴⁹

TUDOMÁNYTÁR. A Magyar Tudományos Akadémia 1833. novemberben tartott nagygyűlésén egy tudományos enciklopédiai folyóírás megindítását elhatározta, mely kiterjeszkedjék: „az emberi tudás minden ágaira, leginkább azonban a jelen idő haladásaira, irányul pedig az vétessék, hogy azon hazánkfiak, kik külföldi folyóiratokat nem tarthatnak, műveltségi szükségüknek ebben némi pótlékát leljék” ezen kitűzött célnak megfelelő, akár eredeti, akár fordított cikkek felvételével. Az értekezésekhez, melyek a folyóirat fő részét teszik, vegyes közlések cím alatt bibliográfiai s egyéb mindennemű, a tudományokat s művészeteket tudósokat, művészeket, s illetően intézeteket illető tudósítások járulnak. Ezen rész egyenesen a szerkesztő gondjai s felelőssége alá volt rendelve. A munkálkodásra minden tud. t. tag nem köteleztethetett, s így a folyóiratot az egész társaság nem is a maga saját munkájának nyilatkoztatta. Így keletkezett a *Tudománytár*, mely 1834-ben indult meg, szerkeszté Schedel (Toldy) Ferenc; évnegyedenként egy kötet jelent meg nyolcadrétben kőmetszetekkel, nyomtatott Budán, az egyetem betűivel.⁵⁰ 1836-ban szerkeszté Csató Pál. 1837 elejétől fogva a Tudománytár szerkesztése két rendes tagra, úgymint Luczenbacher Jánosra az *Értekezések* és A. Balogh Pálra a *Literaturai* rész bízván, mindeniknek 200 forint évdíj rendeltetett. Az első része alaposság és tartalmasságra, második pedig – a külföldi literatúrát tekintve – gazdagságra felülmúlja minden eddigi, e rendbeli folyóiratainkat.⁵¹

THEMIS. ÉRTEKEZÉSEK A' JOG' KÖRÉBEN. Szerkeszté Szalay László. 1. füzet 1837-ben 91 lap; 2. füzet 1838-ban 80 lap; 3. füzet 1839-ben 78 lap. Pesten, nyolcadrétben. Heckenast sajátja; több nem jelent meg. Tárgyszeretettel és tárgyismerettel szerkesztett gyűjtemény.⁵²

BUDAPESTI SZEMLE. Heckenast Gusztáv költségén 1840-ben megjelent az 1. és 2. kötet nagy nyolcadrétben, erős velinen, számos bibliográfiai s egyéb mellékletekkel, némely angol revük módjára, szerkeszték br. Eötvös József, Lukács Móric, Szalay László, és Trefort Ágoston; tervrajzuk szerint különös tekintettel lesznek a kor és társaság életkérdéseire, s hogy az ezek iránti szükséges figyelem meg ne osztassék, a szépliteratúrának kizárását szükségesnek vélték.⁵³

BIBLIOGRAPHIAI ÉRTESÍTŐ. Heckenast Gusztáv könyvtáros és kiadó Pesten 1840. évtől kezdve egy rendezett egyetemes *Bibliographiai Értesítő*t, mint könyvkereskedői munkásságának orgánumát, Magyarország és Erdély számára adott ki, melynek első számát január végével több ezer példányban ingyen osztá ki, és azontúl rendszeresen és havonként folytatott; nyolcadrétben fél íves havi számokban szerkeszté ifj. Wigand Károly, nyomtatta Landerer Lajos⁵⁴

Német nyelven megjelent hírlapok és folyóiratok ez időszakban

VEREINIGTE OFNER-PESTER ZEITUNG. Politikai lap, 1800-ban alapítva, Budán jelent meg negyedréten hetenként kétszer, *Gemeinnützige Blätter* című mellékklappal nyolcadrétben, 1838-tól negyedréten. 1831–1834: szerkesztő, kiadó Rösler Kristóf, 1835-től Janisch József a szerkesztő és Rösler özvegye bírta a lapot tulajdoni joggal; nyomtatott az egyetemi könyvnyomdában. 1837-től a főlap ívrétben jelent meg.⁵⁵

PRESSBURGER ZEITUNG. 1764. július 14-én alapítva. Politikai lap negyedréten, hetenként kétszer, kedden és pénteken jelent meg egy íven. Tulajdonos Pozsony városa, mely a lapot hat-hat évre a többet ígérőnek bérbe adja; 1825–1836-ban a bérlő ör. Wigand Károly Frigyes nyomdász lón, 1837–1840-ben Schaiba Ignác Adolf a kiadó, szerkeszté Richter A. F. Melléklapja: *Aehrenlese*.⁵⁶ Negyedréten 1831–1836-ban hetenként kétszer. 1837-től: *Pannonia. Welt- und Zeitgemälde zur Belehrung und Unterhaltung*. Megjelent, mint a főlap.⁵⁷

DER SIEBENBÜRGER BOTE. Politikai hírlap. 1786-ban keletkezett. Mildneri Benigni József adta ki Nagyszebenben negyedréten; hetenként kétszer jelent meg. 1833-tól kiadó lett

Hochmeister Márton lovag, könyvkereskedő. Melléklapja: *Transsilvania. Periodische Zeitschrift für Landeskunde*. Szerkesztők: Benigni és Neugeboren Károly kiadók. Nyomatott Gött János betűivel Brassóban, nyolcadrétben; 1833-tól jelent meg 10 íves füzetekben.⁵⁸

K. K. PRIV. AGRAMER POLITISCHE ZEITUNG. 1826-ban keletkezett Zágrábban, nyomatott Gaj Lajos nyomdájában negyedréiben kétszer hetenként. 1840-ben kiadó-szerkesztők: Staudner Ferenc és Rosenau Ferdinánd. Melléklapja: *Luna*. Nyolcadrétben.⁵⁹

DER SPIEGEL FÜR KUNST, ELEGANZ UND MODE. Budán, 1828-ban keletkezett, nyolcadrétben, színelt képekkel az egyetemi könyvnyomdában. Kiadótulajdonos: Wiser Ferenc. Szépliteratúrai lap, hetenként egyszer jelent meg. Melléklapjai: *Pesther Handlungs-Zeitung von und für Ungarn*.⁶⁰ Kommerzial- und Industrie-Anzeiger. Hetenként kétszer, fél íven negyedréiben jelent meg.

SCHMETTERLING,⁶¹ 1833-tól nyolcadrétben.⁶²

DIE BIENE.⁶³ Szépirodalmi lap 1831 és 1832-ben. Szerkesztő: Weber József; hetenként kétszer, szerdán és szombaton nyolcadrét íven jelent meg Pesten.⁶⁴

DER BOTE VON UND FÜR UNGERN. Ein Wochenblatt zur Belehrung und Unterhaltung. Divat- és egyéb képekkel. 1833–1834-ben Kassán negyedréiben jelent meg ezen szépirodalmi lap, hetenként egyszer.⁶⁵

SIEBENBÜRGER WOCHENBLATT. 1837-ben keletkezett politikai hírlap egy értesítővel. Megjelent kétszer hetenként negyedréiben. 1838-ban nyomatott belőle 700 példány. Három melléklapja: *Der Satellit*. 1840-ben mulattató egyveleg; kétszer egy héten. *Blätter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde*. 1837–1840-ben egész íven; egyszer hetenként. Hazai irányú tartalmasságáról nevezetes. *Stundenblumen der Gegenwart*⁶⁶ című beszélygyűjtemény. 1840-ben 32-r. Havonként egy füzet jelent meg belőle. Ezek kiadói és szerkesztői brassói nyomtató, Gött János és Németh Vilmos könyvárus.⁶⁷

PESTHER TAGEBLATT. ZEITSCHRIFTLICHES ORGAN FÜR WISSEN, KUNST UND LEBEN. Belletrisztikai-enciklopédiai folyóirat. Kiadótulajdonos Heckenast Gusztáv. 1839-ben alapítva, első napilap hazánkban; szerkeszté dr. Saphir Zsigmond Pesten. Landerer nyomdájában negyedréiben (magas fél ív) nyomatott. Frankenburg Adolf e lap rendes dolgozótársa volt, hová magyar érdekekben magyar dolgokról írt, s e lap német szellemét s a magyarok iránti ellenszenvét sikerült némileg paralizálni.⁶⁸

TEMESWARER WOCHENBLATT. Temesvárott Beichel József könyvnyomtató költségén 1840 elejével egy tudósító lap jelent meg *Temeswarer Wochenblatt*⁶⁹ cím alatt, mely július óta tudományos, szépliteratúrai és értesítő folyóirássá tágult, részint eredeti, részint a bel- és külföldi lapokból átvett cikkeikkel. Hetenként egyszer jelent meg szombaton egy szám, értesítővel. Szerkeszté: Klapka József.⁷⁰

PESTER K. K. PR. KUNDSCHAFTS- UND AUCTIONS-BLATT (tudakozódó- és árverési lap). [1805-től kezdve jelent meg.] Minden kedden és pénteken egy szám negyedréiben, kiadta: J. Weber, nyomtatták Budán.⁷¹

ZEITSCHRIFT FÜR WEINBAU UND WEINBEREITUNG (bortermesztést és borkészítést tárgyazó folyóirat).⁷² Schams Ferenctől 1836–1837. Két füzet. Pesten Landerernél nyomatott nyolcadrétben. (Ugyanez magyarul is megjelent.)

MÜNZ-JOURNAL. Megjelent 1836-ban Budán az egyetemi nyomdában.⁷³

NATIONAL-PANORAMA. 1839-ben támadt, de 2. füzetével elakadt.⁷⁴

Szláv, román, olasz és latin nyelven megjelent lapok és folyóiratok

TATRANKA. Vegyes tartalmú tót folyóírás, tudósok és nem tudósok számára. Szerkeszté: Palkovics György. 1832-ben jelent meg Pozsonyban, Belnay örökösök nyomdájában. Az I. rész 1–2. füzete; 1834. 3. füz.; 1837. 4. füzet. összesen 468 lap nyolcadrétben. Tartalmát tevék: költemények, történelmi, földirati, literatúrai s kritikai cikkek.⁷⁵

HRONKA. Szép és hasznos olvasmány. Tót folyóirat, szerkeszté Kuzmány Károly Besztercebányán, hol Machold Fülöp nyomtatta. 1836. I. rész 1–3. füzet 292 p., 1837. II. rész 287 p., 1838. III. rész 298 p.⁷⁶

NOVINE HRVATSKE. 1835. január 1-jén látott napvilágot a kiválólag pánszláv érdekeknek szentelt illír lap: *Novine Hrvatske* s melléklapja: *Danica*, Gaj Lajos vezetése alatt, legfelsőbb engedelem mellett. Ezen lap megjelenésével kezdődött a Magyar- és Horvátország közti összezörrenés voltaképpen kifejlődése. Ez ugyanis céljául tűzé a magyarok minden lépését gyanúsítgatni, s Horvátországban a magyarok iránti, akkor még határtalan vonzalmat gyűlölséggé változtatni. 1836 elejére Gaj, lapja eddigi címét, a Horvatzke Novinet átváltoztatá *Ilirske Narodne Novine* (Ilir Nemzeti Újság) címre. Megjelent ívréten, Zágrábban, a priv. illír nemzeti nyomt. műhelyében (Gaj Lajos nyomdája), a főlap hetenként kétszer, velinen, melléklapja: *Illirska Danica* (Illyr Reggeli Csillag) minden héten egy negyedréti ívnyi számban.⁷⁷

SERBSKE NARODNE NOVINE (Szerb nemzeti újság). Kiadta Pavlovič T. 1840-ben ívréten; melléklapja *Serbskij Narodnij List* (Szerb nemzeti hirlap); négyrétben, Pesten, Beimel József betűivel.⁷⁸

NOVIJ SERBSKIJ LETOPIS. (Új szerb évkönyv). 1827-ben jelent meg először, szerkeszté Pavlovič T.; a Matica Srpska társulat adá ki ezen folyóiratot Pesten, nyomtatott Budán, a m. kir. egyetem betűivel. Minden évben 4 füzet egy-egy 10–11 ív nyolcadrétben.⁷⁹

SERBSKA PČELA. (Szerb mész). Évkönyv. 1829-ben keletkezett Stamatovič Pál szerkesztése alatt. Budán, az egyetem betűivel. 1840-től Újvidéken Jankovich Pál nyomdájában, nyolcadrétben.⁸⁰

CROATIA. Haviirat. 1839 elejével keletkezett Zágrábban Horvát- és Tótország számára negyedréti; 4 ívnyi füzetke.⁸¹

FILLÉRTÁR. Szerb nyelven. Megjelent 1835-ben, negyedréti, Budán, az egyetem betűivel.⁸²

FILLÉRTÁR. Rác nyelven. Megjelent 1836-ban Budán, az egyetem betűivel.⁸³

GAZET'A TRANSILVANIAEI. Oláh nyelven. 1838-ban indítá meg Baricz György ezen legelső román politikai lapot Magyarországon, sőt az ausztriai birodalomban. Eleinte igen kis alakban jelent meg, de lassankint növekedett terjedelme és népszerűsége is. Melléklapja: *Foae pentru minte, inimă shi literatură*. Nyomtatta Gött János kiadó.⁸⁴

FOAIA DUMINICII. (Oláh vasárnapi lap). Fordítás a német Bilder-Heller-Sonntags, a Pfennig-Magazin és egyéb folyóírásokból. Brassóban jelent meg 1837 és 1838-ban.⁸⁵

GAZETTA DI ZARA. Olasz lap. Zarában, negyedréti, 1832–1838-ban.⁸⁶

EPHEMERIDES STATISTICO-POLITICO-OECONOMICO-LITTERARIAE (Pozsonyi Ephemerides), mely 1804. április 1-jén alapított Pozsonyban, s azóta szakadatlanul folyt; hetenként kétszer jelent meg egy íven, negyedréti fél ív melléklettel, nyolcadrétben, a melléklet címe: *Appendix ad Ephemerides Latinas*. Belnay örökösök nyomdájában, s kiadásában.⁸⁷ 1827-től Kovács Pál, az alapító veje szerkeszté, ki 1837 elejével *Alveare* (Méhkas)⁸⁸ címmel egy másik nyolcadréti mellékletet csatolt főlapjához, mely vegyesen latin és magyar nyelven íratott. Miután az Pozsonyi Ephemerides 34 és negyed évig futá pályáját, megszűnt 1838. június végével és latiumi érdemborostyánira hajlott pihenni. Utolsó évi folyama 400 példányban nyomtatott.⁸⁹

ANNALES MEMORABILUM ORBIS CATHOLICI. Vallási lap. Gyarmathy János szerkesztése alatt jelent meg 1840-ben, hetenként kétszer, szerdán és szombaton, negyedréti, Beimel József betűivel.⁹⁰

Ezen évtizedben megjelent lapok nemcsak számban és belbecsben, de technikai kiállításban is nagyszerű gyarapodást tüntetnek elő. Helmeccy ugyanis 1836-ban a Jelenkort ívrétben adván ki, csakhamar a többiek is követték a szép példát, úgyhogy 1840-ben már egy párnak kivételével minden politikai lap, kisebb-nagyobb alakú ívrétben jelent meg, jóllehet a lap teriméjét tekintve, a legnagyobb alakú pozsonyi Hírnök sem volt nagyobb, mint a jelenlegi Magyar Sajtó, ti. egy oldal magassága 17 hüvelyk, szélessége 12 hüv., s így egy oldal teriméje 204 négyszöghüvelyk.

Ami a papíros minőségét illeti, igyekezett minden kiadó lapját vagy folyóiratát ezen évtizeden keresztül velinen vagy legalább simított fehér papíroson nyomtatni, habár az akkori papíros nem felelne meg a mostani kívánalmaknak, mert az sárgás színe vagy nem eléggé tiszta mineműsége által tűnt ki leginkább. A nyomtatás elég tiszta és korrekt volt. A lapok kezelésénél többnyire a kétszer hetenként és nem többször való kiadás és szétküldés volt szokásban; ebben egyedül a Pesther Tageblatt tön kivételt, mely egyedül jelent meg többször, ti. 1839-től vasár- s ünnepnapokat kivéve, naponként.

A fentebbi adatok szerint 1831-ben Magyarországon és a hozzá kapcsolt részekben következő hírlapok és folyóiratok léteztek:

A) *Magyar nyelven, politikai lapok:* 1./ Kurír (1787-től); 2./ Nemzeti Újság (1806); 3./ Erdélyi Híradó (1828). – *Szaklapok:* 4./ Mezei Gazdák Barátja (1831). – *Vegyesek:* 5./ Sokféle (1828); 6./ Hasznos Multságok (1817); 7./ Nemzeti Társalkodó (1830). – *Folyóiratok:* 8./ Tudományos Gyűjtemény (1817); 9./ Minerva (1825); 10./ Sas (1831). 11./ Kritikai Lapok (1831.); 12./ Orvosi Tár (1831).

B) *Német nyelven, politikai lapok:* 13./ Vereinigte Ofner-Pester Zeitung (1800–1845); 14./ Pressburger Zeitung (1767); 15./ Siebenbürger Bote (1786); 16./ Agramer Zeitung (1826). – *Vegyesek:* 17./ Gemeinnützige Blätter (1808); 18./ Aerenlese (1831); 19./ Spiegel (1828); 20./ Pesther Handlungszeitung (1828); 21./ Biene (1831); 22./ Kundschafts- und Auctions Blatt (1789-től); 23./ Luna (1826).

C) *Szláv nyelven, folyóiratok:* 24./ Serbskij Letopisi (1824-től); 25./ Serbska Pčela (1829).

D) *Latin nyelven, vegyes lapok:* 26./ Ephemerides ad Posonienses (1804); 27./ Appendix ad Ephemerides Posonienses (1804-től fogva).⁹¹

1840-ben pedig léteztek:

A) *Magyar nyelven, politikai lapok:* 1./ Nemzeti Újság (1806-tól); 2./ Erdélyi Híradó (1828); 3./ Jelenkor (1832); 4./ Hírnök (1837); 5./ Sörgöny (1840). – *Szépirodalmi lapok:* 6./ Regélő (1833); 7./ Athenaeum (1837). – *Egyházi lap:* 8./ Szion (1838). – *Szaklapok:* 9./ Ismertető Honi- 's Külföldi Gazdaságban (1836); 10./ Orvosi Tár (1831 és 1838). – *Vegyesek:* 11./ Hasznos Multságok (1817); 12./ Nemzeti Társalkodó (1830); 13./ Vasárnapi Újság (kolozsvári; 1834); 14./ Társalkodó (pesti; 1832); 15./ Századunk (1838); 16./ Literatúrai Csarnok (1840); 17./ Honművész (1833); 18./ Figyelmező (1837); 19./ Aradi Hirdető (1840). – *Folyóiratok:* 20./ Tudományos Gyűjtemény (1817); 21./ Egyházi Beszédgyűjtemény (Szalay Imre; 1833); 22./ Gazdasági Tudósítások (1837); 23./ Rohonczi Közlemények (1840); 24./ Tudománytár (1834); 25./ Budapesti Szemle (1840); 26./ Bibliographiai Értesítő (1840).

B) *Német nyelven, politikai lapok:* 27./ Ofner und Pester Zeitung (1800); 28./ Pressburger Zeitung (1764); 29./ Siebenbürger Bote (1786); 30./ Agramer Zeitung (1826); 31./ Siebenbürger Wochenblatt (1837). – *Vegyesek:* 32./ Gemeinnützige Blätter (1808); 33./ Pannonia (1837); 34./ Spiegel (1828); 35./ Pesther Handlungszeitung (1828); 36./ Schmetterling (1833); 37./ Satellit (1840); 38./ Blätter für Geist, Gemüth und Vaterlandskunde (1837); 39./ Pesther Tageblatt (1827); 40./ Temeswarer Wochenblatt (1840); 41./ Pester Kundschafts- und Auctions Blatt (1789-től); 42./ Luna (1826). – *Folyóirat:* 43./ Transilvania (1833); 44./ Stundenblumen der Gegenwart. (1840).

C) *Szláv nyelven, politikai lap*: 45./ Illyrske Narodne Novine (1836); 46./ Serbske Narodne Novine (1840). – *Vegyesek*: 47./ Danica (1835); 48./ Serbskij Narodnŭj List (1840). – *Folyóiratok*: 49./ Serbskij Letopisi (1824-től); 50./ Serbska Pčela (1829).

D) *Oláh nyelven, politikai lap*: 51./ Gazet'a Transilvaniei (1838). – *Vegyes*: 52./ Foaia pentru minte (1838).

E) *Latin nyelven, egyházi lap*: 53./ Annales Memorabilium Orbis Catholici. (1840).

1831–1839-ig megszűnt lapok és folyóiratok:

A) *Magyar nyelven, politikai lapok*: 1./ Kurír (1787–1834); 2./ Erdélyi Hírlap (1838–1839). – *Szépirodalmi lapok*: 3./ Rajzolatok (1835–1839); 4./ Szemlélő (1833–1837); 5./ Lombok (1838). – *Egyházi lap*: 6./ Anastasia (1838–1839). – *Szaklapok*: 7./ Mezei Gazdák Barátja (1831); 8./ Kémlő (1836–1837); 9./ Ismertető az Összművészetben (1836–1838); 10./ Honi- 's Külföldi Gazda (1837); 11./ Természet (1838); 12./ Egri Hétilapok (1838). – *Vegyesek*: 13./ Sokféle (1828–1834); 14./ Mulattató (1838–1839); 15./ Literatúrai Lapok (1836–1837); 16./ Fillértár (1834–1836); 17./ Garasos Tár (1834). – *Folyóiratok*: 18./ Minerva (1825–1836); 19./ Sas (1831–1833); 20./ Kritikai Lapok (1831–1836); 21./ Muzáron (1835); 22./ Egyházi Tár (1832–1839); 23./ Egyházi Folyóírás (1832–1834); 24./ Erdélyi Predikátori Tár (1835–1839); 25./ Egyházi Beszédgyűjteménye (Bara Gábor; 1837); 26./ Mezei Gazda (1832); 27./ Bortermesztést Tárgyázó Folyóírás (1836–1837); 28./ Themis (1837–1839).

B) *Német nyelven, vegyesek*: 29./ Aerenlese (1831–1836); 30./ Biene (1831–1832); 31./ Bote von und für Ungern (1833–1834); 32./ Münz-Journal (1836). – *Folyóiratok*: 33./ Zeitschrift für Weinbau (1836–1837); 34./ National Panorama. (1839).

C) *Szláv nyelven, politikai lap*: 35./ Horvatzke Novine (1835). – *Vegyesek*: 36./ Szerb Fillértár (1835); 37./ Ráczy Fillértár (1835). – *Folyóiratok*: 38./ Tatranka (1832–1837); 39./ Hronka (1836–1838); 40./ Croatia (1839).

D) *Oláh nyelven, vegyes lap*: 41./ Foea Duminake (1837–1838).

E) *Olasz nyelven, politikai lap*: 42./ Gazzetta di Zara (1832–1838).

F) *Latin nyelven, vegyesek*: 43./ Ephemerides Posonienses (1804–1838); 44./ Appendix ad Ephemerides Posonienses (1804–1838)⁹²; 45./ Alveare (1837–1838).

Az 1801-től 1840-ig megjelent lapok és folyóiratok szám szerinti kimutatása következő: 1801-ben létezett magyar 4, német 3, latin 1, összesen 8; – 1830-ban: magyar 10, német 9, szláv 3, latin 1, összesen 23; – 1801–1830-ig megjelent magyar 27, német 18, szláv 4, latin 2, összesen 51. – 1831-ben létezett magyar lap és folyóirat 12, német 11, szláv 2, latin 2, összesen 27; – 1840-ben magyar 26, német 18, szláv 6, román 2, latin 1, összesen 53. – 1831–1840-ig megjelent magyar 54, német 24, szláv 12, román 3, olasz 1, latin 4, összesen 98. – 1801-től 1840-ig folytatott és újon keletkezett lapok és folyóiratok összes száma 149.

-
- ¹ Forrás: Vasárnapi Újság, 1864. 6. sz. pp. 54–55., 7. sz. pp. 67–68., 8. sz. pp. 75–76., 9. sz. p. 83., 10. sz. pp. 91–92.
- ² Újabb Kori Ismeretek Tára. V. köt. Pest, 1853. p. 338. – Tudománytár 2 (1834) p. 209., 3 (1834) p. 205., 7 (1835) p. 211.
- ³ Regélő, 1838. I. p. 214.
- ⁴ Regélő, 1838. I. p. 214.
- ⁵ Ferenczy Zsigmond Jakab: Magyar irodalom és tudományosság története. Pest, 1854. p. 283.
- ⁶ Figyelmező, 1839. I. 47. has.
- ⁷ Tudománytár, 2 (1834) p. 209., 3 (1834) p. 205., 12 (1837) p. 231., 16 (1837) p. 480., 20 (1838) p. 392.; Új folyam 6 (1839) p. 443. – Tudománytár. Literatura 4 (1840) p. 477., 5 (1841) p. 490. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 4.
- ⁸ Lásd erről részletesebben korábbi kiadványunkban: Gazda István (szerk.): Brassai Sámuel emlékezete. Bp., 1997. 187 p.
- ⁹ Újabb Kori Ismeretek Tára. I. köt. Pest, 1850. p. 650., V. köt. Pest, 1853. p. 351. – Jelenkor. Politikai és társas élet encyclopaediája. Különös tekintettel a hírlapok olvasóira. Az „Újabb kori ismeretek tárának” folytatása. Pest, 1858. p. 32. – Figyelmező, 1839. I. 168. has.; 1840. II. 855. has.– Tudománytár. Literatura 5 (1841) p. 489. – Vasárnapi Újság, 1863. 46. sz. p. 405.
- ¹⁰ Újabbkori Ismeretek tára. I. köt. Pest, 1850. p. 399., II. köt. Pest, 1850. p. 237., IV. köt. Pest, 1852. p. 243., V. köt. Pest, 1853. p. 450., VI. köt. Pest, 1855. p. 270, 283. – Társalkodó, 1835. I. p. 7. – Tudománytár 16 (1837) p. 478., 20 (1838) p. 392. – Tudománytár. Literatura 5 (1841) p. 489. – Magyar tudós társasági névkönyv, astronomiai naplóval és kalendáriummal 1840-re. Budán, 1839. p. 188., 1841-re Budán, 1840. p. 89., 1842-re. Budán, 1841. p. 61, 74.
- ¹¹ Újabbkori Ismeretek Tára II. köt. Pest, 1850. p. 237., III. köt. Pest, 1851. p. 586. – Tudománytár. Literatura 4 (1841) p. 489. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 3. – Magyar tudós társasági névkönyv 1842-re. Budán, 1841. p. 47.
- ¹² Tudománytár. Új folyam 6 (1839) p. 443. – Tudománytár. Literatura 4 (1841) p. 490. – Figyelmező, 1838. I. 256. has.– Nemzeti Képes Újság, 1863. 3. sz. p. 26.
- ¹³ Ferenczy Zsigmond Jakab: Magyar irodalom és tudományosság története. Pest, 1854. p. 186. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 25.
- ¹⁴ II. p. 696.
- ¹⁵ Újabbkori Ismeretek Tára. V. köt. Pest, 1853. p. 341. – Tudománytár 6 (1835) p. 243.
- ¹⁶ Ekkor ára is 10 frt-ra emeltetett, jóllehet belértéke csökkent. V. ö. Újabb Kori Ismeretek Tára II. köt. p. 237., III. köt. p. 586., V. köt. p. 450., VI. köt. p. 445. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 4.
- ¹⁷ Tudománytár 6 (1835) p. 243. – Figyelmező, 1837. I. p. 50., 1838. I. p. 127. – Honművész, 1835. II. p. 728.
- ¹⁸ Újabb Kori Ismeretek Tára. I. köt. Pest, 1850. p. 206., VI. köt. Pest, 1855. p. 351. – Tudománytár. Literatura 4 (1841) p. 489. – Bibliographiai Értesítő, 1840. 3. sz. p. 1. Szinnyei folyóiratrepertóriumában a következő bibliográfiai tételekkel egészítette ki fenti hivatkozásait: Visszhangja a »néhány szónak maga idejében.« Nemki Demit. (Hasznos Mulatságok, 1837. I. 3.) – Gondolatközlés Athenaeummal. X. (Uo. 1837. I. 8.) – Válasz annak idején Wargha Istvánnak. (Szigethi) Wargha János. (Társalkodó, VI. 1837. 9.) – Szigethinek a magyar journalistika ügyében. Wargha István. (Uo. 12.) – Nyilatkozás. Sz. Wargha János. (Uo. 21.) – Athenaeum miatti zajgások. (Figyelmező, 1838. 30, 31, 34–36. Mell. 38. Mell. 39–41.) – Böngészet a magyar hírlapokból. Magyar hírlapi nevezetességek. Athenaeum és Figyelmező. (Hasznos Mulatságok, 1838. II. 3, 10, 13, 20. – 1839. I. 5.) – Egy pár szó az »Athenaeum« miatti zajgásokhoz. (Századunk, 1838. 72.) – Előf. jelentés. (Athenaeum, 1839. II. 50.) – Athenaeum a Figyelmezővel együtt fumei velinen jelenik meg.

(Jelenkor, 1839. 4.) – Visszatekintés az »Athenaeum miatti zajgások«-ra. Bánfalvi. (Századunk 1839. 4, 5.) – Tudományfy válasza az Athenaeum szerkesztői felvilágosításaira. (Uo., 1839. 86.) – Az Athenaeum és a tudományok. (Uo., 1839. 70.) – E lapok olvasóihoz. A szerkesztőség. (Athenaeum, 1841. I. 1.) – Literatúrai pártemberek ismertetéseül. Kuthy Lajos. A szerk. (Uo., 1841. I. 4.) – Óvás Kuthy pártismertetése s fölhívó kérelme ellen. Vahot Imre. (Uo., 5.) – Szíves kérdés Bajzához s az Athenaeum tisztelt kiadóihoz. Steinacker Gusztáv. (Uo., 1841. II. 4.) – Előleges kérelem Csaplovichhoz. Szontagh Gusztáv. (Uo., 1841. I. 13.) – Hazucha mint véleményt adó olvasó. Szigligeti. (Uo., 1841. I. 27.) – Finomság és daróctság. Döme. (Uo., 1841. I. 37.) – * Nyilatkozás Döme és Emöd nevek iránt. A szerk. (Uo., 1841. II. 66.) – Legújabb pizmázkodás. (Uo., 1841. II. 39.) – A czáfolásnak egy furcsa neme. Fekete Ignác (Uo. 64.) – Fekete Ignác Urnak egy Casinóból. Fehér Péter. (Uo., 70, 73.) – Közlemények ellen. – A K.-et még holt írók is segítik. Kökény. (Uo., 1841. II. 68.) – Óvás. Kún Tamás. (Uo., 70.) – Commentarius egy classicai műhöz. Kurucz Pál. (Uo. 71, 72.) – Óvás. Remellay Gusztáv. (Uo., 1842. I. 14.) – Gyengédtelesség és tapintathány hírlapjainkban. Káldy. (Uo., 1842. II. 4.) – Konyha-regélő és zöld-beszéd. Zajtay. (Uo., 1842. II. 14.) – Boszorkánypör. Zajtay. (Uo., 18.) – Igazolás a Regélő vádlásai ellen. Bajza. (Uo., 28.) – Hírlapi sorompó Bajza József, az Athenaeum szerkesztője ellen. Vahot Imre. (Regélő Pesti Divatlap, 1842. 89.) – Egy pár szó Bajza József felvilágosításának elhomályosítására. Vahot Imre. (Uo., 97.) – Nyilatkozat és igazolás. Tyukody. (Athenaeum, 1843. I. 52.) – Az Athenaeum 1843. évben. A szerk. (Uo., 1843. II. 57.) – A lapszemle ügyében. Veröczey. (Uo., 1843. II. 207.) – Végszó. A szerkesztő. (Uo., II. 462.) – Felszólítás egy magyar Athenaeum alapítására. Balogh Pál. (Pesti Hírlap, 1846. 629. – Társalkodó, 1846. 18.)

¹⁹ Alcíme: Museum Memorabilium Reipublicae Sacrae, Civilis et Litterariae (– *a szerk. megj.*)

²⁰ Figyelmező, 1838. I. 16. has., 1839. I. 167. has., 1840. I. 404. has. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 4. – Tudománytár. Literatura 4 (1841) p. 489.

²¹ Básthly József: Magyarok emléke, a velek rokon s azon egy kormány alatti nemzetekével, 1526 óta. I. köt. Buda, 1836. p. 233.

²² Újabb Kori Ismeretek Tára. I. köt. Pest, 1850. p. 201. – Tudománytár 16 (1837) p. 473.

²³ Újabb Kori Ismeretek Tára VI. köt. Pest, 1855. p. 449. – Figyelmező, 1837. I. p. 50. – Tudománytár, 16 (1837) p. 473. – Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 444., 4 (1840) p. 489. – Henry Stephens: Mezei gazdaság könyve. St. H. „The book of the farm” című munkája nyomán a hazai körülményekhez alkalmazva kiadják Korizmicz László, Benkő Dániel, Morócz István. I. köt. Pest, 1855. p. 348. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 4.

²⁴ Félévi ára 5 frt p. p. volt.

²⁵ Alcíme: Szépművészeti Gyűjtemény (– *a szerk. megj.*)

²⁶ Jelenkor, 1838. 78. sz. p. 309. – Figyelmező, 1838. I. 257. has., 1839. I. 167. has.

²⁷ Félévi ára postán 4 frt.

²⁸ Figyelmező, 1839. I. 63. has., 1840. I. 64. has. – Tudománytár 3 (1839) p. 444.

²⁹ Négykötetes évi folyam ára 5 frt p. p. V. ö. Tudománytár 1 (1834) p. 247., 3 (1834) p. 199.; 6 (1835) p. 237.

³⁰ Ára fél évre helyben 2 frt 30 kr, postán 3 frt 20 kr, p. pénzben.

³¹ Újabb Kori Ismeretek Tára. V. köt. Pest, 1853. p. 139. – Figyelmező, 1838. II. 476. has.; 1839. I. 167. has. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 4. – Magyar tudós társasági névkönyv, astronomiai naplóval és kalendáriummal 1842-re. Budán, 1841. p. 52.

³² Egész évi folyam ára 5 frt, postán 6 frt p. p.

Tudománytár, 5 (1835) p. 231., 8 (1835) p. 211., 10 (1836) p. 195., 16 (1837) p. 473.

³³ Évi folyam, 52 szám ára 3 frt ezüst; mely azonban külső akadályok miatt még azon évben elakadt.

Újabb Kori Ismeretek Tára VI. köt. Pest, 1855. p. 512. – Tudománytár 7 (1835) p. 211. – Honművész, 1834. I. p. 30.

³⁴ Félévi ára 2 frt p. p. V. ö. Tudománytár. Literatura 4 (1841) p. 490.

³⁵ Ára 5 frt 36 kr, postán 7 frt 12 kr, p. p. egész évre. V. ö. Figyelmező, 1837. II. 352. has., 1838. I. 68. has. – Újabb Kori Ismeretek Tára. IV. köt. Pest, 1852. köt. p. 387.

³⁶ Tudománytár 16 (1837) p. 473. – Figyelmező, 1838. I. 127. has.

³⁷ 6 kötet előf. ára 4 frt p. p., postán 5 frt. V. ö. Újabb Kori Ismeretek Tára VI. köt. Pest, 1855. p. 337. – Tudománytár 3 (1834) p. 205., 6 (1835) p. 243. – Kritikai Lapok, 1831. 1. füz. pp. 118–127. – Figyelmező, 1840. II. 446. has. – Magyar tudós társasági névkönyv, astronomiai naplóval és kalendáriummal 1841-re. Budán, 1840. p. 76.

³⁸ Újabb Kori Ismeretek Tára. I. köt. Pest, 1850. p. 400. – Tudománytár 6 (1835) p. 228., 7 (1835) p. 196. – Tudománytár. Literatura 1 (1837) p. 473.

³⁹ Tudománytár 6 (1835) p. 228.

⁴⁰ Az egész évi folyam, négy ívnyi, 12 füzet 2 frt 24 krt. p. p. V. ö. Újabb Kori Ismeretek Tára. IV. köt. Pest, 1852. p. 109. – Tudománytár 3 (1834) p. 202., 5 (1835) p. 228. – Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 443. – Magyar tudós társasági névkönyv, astronomiai naplóval és kalendáriummal 1841-re. p. 52, 55.

⁴¹ Újabb Kori Ismeretek Tára. VI. köt. Pest, 1855. p. 256. – Tudománytár 1 (1834) p. 250., 6 (1835) p. 242., 7 (1835) p. 209. – Magyar tudós társasági névkönyv, astornomiai naplóval és kalendáriummal 1842-re. Budán. 1841. p. 60.

⁴² Tudománytár 3 (1834) p. 203., 4 (1834) p. 268., 5 (1835) p. 228.

⁴³ Egy füzet ára 1 frt p. p. Fő tárgyai: egyházi beszédek és ágendák. V. ö. Tudománytár 4 (1834) p. 268., 5 (1835) p. 228., 7 (1835) p. 209., 20 (1838) p. 394. – Tudománytár. Literatura 4 (1840) p. 478.

⁴⁴ Egy füzet ára 56 kr p. p. V. ö. Tudománytár 20 (1838) p. 394.

⁴⁵ Fedőlapcím: Egy gazdasági folyó írás mellyel a' két Hazának szolgálni kívánt Angyalffy Mátyás András több mezei gazdasági Társaságoknak rendes és valóságos tagja. (– *a szerk. megj.*)

⁴⁶ Básthy József: Magyarok emléke, a velek rokon s azon egy kormány alatti nemzetekével, 1526 óta. I. köt. Buda, 1836. p. 233. – Tudománytár 3 (1834) p. 201.

⁴⁷ Ára 2 frt

⁴⁸ Újabb Kori Ismeretek Tára. IV. köt. Pest, 1852. p. 576. – Tudománytár 20 (1838) p. 393. – Figyelmező, 1837. II. 49. has., 1840. I. 302. has. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 3. – Magyar tudós társasági névkönyv, astonomiai naplóval és kalendáriummal 1841-re. Budán, 1840. p. 184., 1842-re. Budán, 1841. p. 57, 63.

⁴⁹ Egy füzet ára 30 kr p. p. – V. ö. Figyelmező, 1837. II. 80. has. – Tudománytár. Literatura 1 (1837) p. 474., 20 (1838) p. 393.

⁵⁰ Ára 4 frt p. p., finom papiroson 6 forint, velinen 7 forint 36 krajcár.

⁵¹ Ezen évben nyomatott belőle 700 példány és ára 4 frt volt. 1838-ban 5 frt 36 kr, postán 7 frt 12 kr p. p. – 1839-től fogva 6 íves havi füzetekben jelent meg, ára ekkor 5 frt volt, postán küldve 1 frt 36 kr-ral drágább.

Tudománytár 1 (1834) a borítékon; 7 (1835) p. 212., 10 (1836), 12 (1837) p. 232., 20 (1838) p. 392. – Figyelmező, 1838. I. 127. has.

⁵² Figyelmező, 1837. II. 136. has. – Újabb Kori Ismeretek Tára. IV. köt. Pest, 1852. p. 549. – Tudománytár 20 (1838) p. 392. – Tudománytár. Literatura 4 (1840) p. 478. – Magyar tudós társasági névkönyv, astonomiai naplóval és kalendáriummal 1840-re. Budán, 1839. p. 188., 1841-re. Budán, 1840. p. 60.

⁵³ Füzve; előfizetési ára a négykötetes évi folyamnak (összesen 80 ív) 10 frt ezüst

Forrás: Figyelmező, 1840. I. 241. has.

-
- ⁵⁴ Évi folyam ára 20 kr p. p.
Figyelmező, 1839. II. 260. has.
- ⁵⁵ Félévi ára postai küldéssel 4 frt 24 kr volt p. p.
Palugyay Imre: Magyarország leírása. I. köt. Pest, 1852. p. 190. – Tudománytár 2 (1834) p. 210., 3 (1834) p. 205. – Tudománytár. Literatura 5 (1841) p. 490.
- ⁵⁶ Teljes címe: Pressburger Aehrenlese zur Belehrung und Unterhaltung. (– *a szerk. megj.*)
- ⁵⁷ Pannonia 1848. II. 1. sz. – Tudománytár 2 (1834) p. 209., 3 (1834) p. 205., 6 (1835) p. 243. – Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 444. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 5.
- ⁵⁸ Félévi ára postán 2 frt 48 kr
Tudománytár 2 (1834) p. 209., 3 (1834) p. 205., 6 (1835) p. 235. – Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 445. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 5
- ⁵⁹ Mindkettőnek ára 4 frt 48 kr. V. ö. Tudománytár 3 (1834) p. 205. – Tudománytár. Literatura 5 (1841) p. 491. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 4.
- ⁶⁰ Kezdetben Handlungs-Zeitung, később: Handlungszeitung (– *a szerk. megj.*)
- ⁶¹ Alcím: Ein Flugblatt für Theater, Literatur und Leben. (– *a szerk. megj.*)
- ⁶² A lap félévi ára 4 frt, postán 5 frt p. p. mellékleteivel együtt; a H. Zt. külön postán fél évre 3 frt 30 kr
Tudománytár 2 (1834) p. 209., 3 (1834) p. 205., 6 (1835) p. 244. – Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 445. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 5.
- ⁶³ Alcíme: Utile dulci. Nützlich und Anmutig. (– *a szerk. megj.*)
- ⁶⁴ Ára 5 frt egy évre. V. ö. Tudománytár 2 (1834) p. 209., 3 (1834) p. 205.
- ⁶⁵ Tudománytár 6 (1835) p. 243., 7 (1835) p. 211.
- ⁶⁶ Alcíme: Eine Sammlung anziehender Novellen und Erzählungen im Geschmack der Zeit.
- ⁶⁷ Félévi ára 2 frt 40 kr volt postai szétküldéssel. V. ö. Figyelmező, 1838. I. 256. has., 1840. II. 720. has. – Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 445. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 5.
- ⁶⁸ Ára fél évre 5 frt postai szétküldéssel. V. ö. Újabb Kori Ismeretek Tára. III. köt. Pest, 1851. p. 487. – Tudománytár. Literatura 4 (1840) p. 478. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 5.
- ⁶⁹ Alcíme: Zeitschriftliches für Wissen, Kunst und Industrie. (– *a szerk. megj.*)
- ⁷⁰ Félévi ára postán 3 frt p. p. V. ö. Tudománytár. Literatura 5 (1841) p. 491. – Figyelmező, 1840. II. 686. has. – Bibliographiai Értesítő, 1841. p. 4.
- ⁷¹ Ára fél évre 1 frt 12 kr, postán 2 frt p. p. V. ö. Tudománytár 2 (1834) p. 209., 3 (1834) p. 205. – Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 445.
A lap 1789-ben Ofner und Pester Frag- und Kundschaftsblatt címmel indult (sőt valószínűleg még 1788-ban), s 1857 decemberéig jelent meg, 1804-től címe az 'Auctionsblatt' megjelöléssel bővült, kezdetben Johann Weiss, 1832-től Joseph Weber szerkesztette. (v. ö. V. Busa Margit: Magyar sajtóbibliográfia 1705–1849. I/1. köt. Bp., 1986. p. 206, 222.) (– *a szerk. megj.*)
- ⁷² Teljesebb címe: Zeitschrift für Weinbau und Weinbereitung in Ungarn und Siebenbürgen, für Weinbergsbesitzer, Winzen, Landwirthe und Weinhändler. (– *a szerk. megj.*)
- ⁷³ Tudománytár. Literatura 1 (1837) p. 474.
- ⁷⁴ Figyelmező, 1840. I. 405. has.
- ⁷⁵ Josef Jungmann: Historia literatury české. Praha, 1849. p. 420. – Tudománytár 3 (1834) p. 206.
- ⁷⁶ Ára a három kötetnek 2 frt 30 kr. V. ö. Josef Jungmann: Historia literatury české. Praha, 1849. p. 421. – Tudománytár. Új folyam 5 (1839) p. 445.
- ⁷⁷ Félévi díjuk postán 6 frt p. p. V. ö. Újabb Kori Ismeretek Tára. III. köt. Pest, 1851. p. 559., IV. köt. Pest, 1852. p. 429. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 77.
- ⁷⁸ Mindkettőnek ára 10 frt p. p. egy évre. V. ö. Újabb Kori Ismeretek Tára. VI. köt. Pest, 1855. p. 293. – Tudománytár 20 (1838) p. 393. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 78.

---

⁷⁹ Évi folyama 2 frt p. p. V. ö. Újabb Kori Ismeretek Tára. VI. köt. Pest, 1855 p. 293. – Tudománytár, 2 (1834) p. 210., 3 (1834) p. 206., 6 (1835) p. 244., 7 (1835) p. 112. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 78.

⁸⁰ Egy kötet 30 kr p. p. V. ö. Tudománytár 2 (1834) p. 210., 3 (1834) p. 206., 6 (1835) p. 244., 10 (1836) p. 196. – Bibliographiai Értesítő, 1840. p. 78.

⁸¹ Figyelmező, 1840. I. 405. has. – Társalkodó, 1839. I. p. 28.

⁸² Tudománytár 10 (1836) p. 196

⁸³ Tudománytár. Literatura 1 (1837) p. 474.

⁸⁴ A két lap ára 4 frt. V. ö. Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 445., 5 (1841) p. 491. – Vasárnapi Ujság, 1863, 27. sz. p. 233.

⁸⁵ Évi ára 4 frt p. p. V. ö. Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 445.

⁸⁶ Figyelmező, 1838. I. 102. has. – Tudománytár 3 (1834) p. 205., 6 (1835) VI. p. 244.

⁸⁷ Az Ephemerides ad Posonienses társlapjai: Appendix ad Ephemerides Latinas (1804-től), Appendix ad Relationes Litterarias (1804-től), Appendix ad Ephemerides Politico-Statisticae (1811-ben).

⁸⁸ Alcíme: Cum Ephemeridibus Posoniensibus (– *a szerk. megj.*)

⁸⁹ Pannonia. 1848. II. 1. sz. – Tudománytár. Literatura 3 (1839) p. 444. – Jelenkor, 1838. II. p. 213.

⁹⁰ Félévi ára 5 frt. V. ö. Tudománytár. Literatura 5 (1841) p. 491.

⁹¹ Az Ephemerides ad Posonienses társlapjai: Appendix ad Ephemerides Latinas (1804-től), Appendix ad Relationes Litterarias (1804-től), Appendix ad Ephemerides Politico-Statisticae (1811-ben).

⁹² Az Ephemerides ad Posonienses társlapjai: Appendix ad Ephemerides Latinas (1804-től), Appendix ad Relationes Litterarias (1804-től), Appendix ad Ephemerides Politico-Statisticae (1811-ben).